

Mekling og konfliktløsning

Eurojuris Norge AS er en sammenslutning av 17 selvstendige advokatfirmaer spredt over hele landet. Våre advokater bistår næringslivet, organisasjoner, det offentlige og privatpersoner med alle typer juridiske tjenester

Advokatfirmaene i Eurojuris Norge har en sterk lokal forankring og god lokalkunnskap, og de er ledende firmaer innen sine regioner. Eurojuris Norge er dessuten tilsluttet Eurojuris International, Europas ledende uavhengige nettverk av advokatfirmaer.

Ved utgivelsene av Eurojuris Informerer ønsker vi å dele vår kunnskap om relevante og praktiske temaer på ulike rettsområder. Denne gangen byr vi på artikler som omhandler mekling og konfliktløsning.

Advokatrollen er mangfoldig, men kjernen er å representere og å ivareta parters rettigheter. Ofte er situasjonen at rettighetene er eller påstås å være i konflikt med andres rettigheter. Den tradisjonelle måten å løse tvister på er at partene ved hjelp av advokater legger saken frem for en domstol eller en voldgiftsrett. Disse prosessene kan eskalere tvister med utmattelse, stress og høye kostnader til følge. De siste årene har det derfor kommet en rekke alternative ordninger for å løse tvister og konflikter, hvor partene frivillig eller tvunget først må mekle eller forhandle sin sak. Felles for disse ordningene er at de involverer og ansvarliggjør partene i prosessen, og partene får eierskap til en eventuell løsning siden denne bygger på frivillighet. Tradisjonell domstolsbehandling blir da en siste utvei, der partene ikke klarer å løse saken, selv med bistand av advokater og profesjonelle meklere.

I dette heftet orienterer vi om meklingsordninger og vi viser frem kompetansen til noen av de dyktige advokatene tilknyttet vårt nettverk. I Eurojuris Norge har vi mange advokater med særskilt høy kompetanse som rådgivere i mekling og konfliktløsning. De rådgir og bistår ulike parter i mangfoldet av sakstyper og problemstillinger. Gjennom deres arbeid høstes erfaringer som deles i nettverket, og som benyttes til ytterligere å øke kvaliteten på våre tjenester. Vi har denne gangen også gledet oss til å bidra fra en gjesteskribent, faglig leder Angela Askjer i Mekte.

Vi håper tekstene skaper forståelse og kommer til nytte. Ved spørsmål til artiklene eller annet kan advokatene i Eurojuris Norge selvsagt kontaktes for mer informasjon.

God lesing!

Bjarte Røyrvik
Styreleder i Eurojuris Norge AS

Besøk vår hjemmeside
www.eurojuris.no

Utgivelsesdato: Juli 2022

Innhold

	Side
Advokaters rolle i rettsmekling	4
<i>Advokat Helle Cecilie Lineikro</i>	
Mekling i konfliktråd	14
<i>Advokat Camilla Brandt</i>	
Forsvarlig håndtering av arbeidskonflikter og mekling som verktøy	24
<i>Partner/advokat Ingeborg Tveit</i>	
Mekling i idrettsrelaterte tvister	34
<i>Partner/advokat Espen Auberg</i>	
Digital tvisteløsning - hvordan bruke mekling i praksis	40
<i>Faglig leder og sertifisert mekler Angela Askjer</i>	
Advokatfirmaet NOVA DA	47

Helle Cecilie Lineikro er advokat i Advokatfirma Tofte AS i Kristiansand. Lineikro er en del av Toftes faggruppe for arve- og familierett, og bistår klienter innenfor dette saksområdet.

Advokaters rolle i rettsmekling

Av advokat Helle Cecilie Lineikro
hcl@advtofte.no

Mekling vil ofte kunne være både en raskere og rimeligere måte å løse en sak på enn ordinær domstolsbehandling.

I HVA ER RETTSMEKLING?

Rettsmekling er en form for alternativ tvisteløsning som har fått stor betydning i tvisteloven av 2005. Både internasjonalt og i Norge har det i senere tid vært et større fokus på alternative måter å løse konflikter på, og i dag tilbyr alle landets tingretter og lagmannsretter rettsmekling som alternativ til alminnelig domstolsbehandling med hovedforhandling og dom.

Ved rettsmekling har partene selv, og deres advokater, et ansvar for å løse saken ved hjelp

av rettsmekleren. Rettsmekleren er vanligvis en dommer i domstolen hvor saken er til behandling. I motsetning til vanlig domstolsbehandling, hvor fokuset er den rettslige tvisten og partenes rettigheter og plikter, er rettsmekling konsentrert om partenes interesser og behov. Mekling gir mulighet til å legge vekt på flere dimensjoner av konflikten enn kun det som er rettslig relevant.

Mekling vil ofte kunne være både en raskere og rimeligere måte å løse en sak på enn ordinær domstolsbehandling.

Dersom klienten ikke er villig til å forlike, eller saken er så sterk at det ikke er grunn til å inngå en minnelig løsning, vil rettsmekling ofte være lite hensiktsmessig.

2. HVILKEN ROLLE HAR ADVOKATEN?

2.1 Innledning

Som følge av økt søkelys på rettsmekling, vil alle advokater som prosederer saker for retten, møte denne behandlingsformen som alternativ til tradisjonell domstolsbehandling.

Med tanke på at formålet med en rettsmekling er annerledes enn formålet med en hovedforhandling, vil også advokatrollen være ulik. Advokaten bistår ofte klienten fra før det blir vurdert om saken er egnet til mekling og frem til og med gjennomføringen av rettsmeklingsmøtet. Det er derfor viktig at advokaten er bevisst sin rolle under de ulike fasene av en slik behandling av saken.

2.2 Under forberedelsen

2.2.1 Er saken egnet for mekling?

For at rettsmekling skal være aktuelt, må saken være til behandling for tingretten eller lagmannsretten. Når stevning eller tilsvar utarbeides, må advokaten sammen med klienten gjøre seg opp en mening om hvorvidt saken er egnet for rettsmekling og gi uttrykk for dette synet overfor retten.

I forarbeidene til tvisteloven er det drøftet hvilke saker som er egnet for rettsmekling. Tvistemålsutvalget peker på at de fleste sakstyper hvor partene har fri rådighet i utgangspunktet er egnet for mekling, men det pekes særlig på bygge- og entreprisesaker, avhendingsaker, arbeidsrettssaker og tvister i forretningsforhold.

Videre må advokaten kartlegge om parten er villig til å forlike saken. Advokaten må i den sammenheng gi klienten en velfundert anbefaling av blant annet prosessrisikoen ved å gjennomføre en hovedforhandling, kostnads- og ressurs hensyn, hvilke relasjoner partene har hatt og ønsker å ha fremover, publisitet rundt saken og andre forhold av betydning.

Dersom klienten ikke er villig til å forlike, eller saken er så sterk at det ikke er grunn til å inngå en minnelig løsning, vil rettsmekling ofte være lite hensiktsmessig. Det samme gjelder dersom partene står så langt fra hverandre, både når det gjelder forståelsen av faktum og juss, at en minnelig løsning fremstår klart usannsynlig. I slike tilfeller bør advokaten fraråde rettsmekling.

2.2.2 Forberedelse av saken

Så fort rettsmekling er anbefalt og besluttet, må advokatens fokus endres. Det relevante er ikke lenger å overbevise retten om hva som er riktig resultat, men å overbevise den andre parten om å akseptere en løsning begge parter kan leve med.

For å kunne gjøre dette, er det viktig å sette klare faktiske rammer for saken. Advokaten må sørge for å presentere alle sine anførsler og bevis på et tidlig tidspunkt, slik at partene har tilstrekkelig informasjon til å kunne gjennomføre rettsmeklingen. Ofte vil det være lite prosessveksling mellom partene før rettsmeklingen, slik at det er stevning og tilsvar som i all hovedsak danner grunnlaget. Det er også disse dokumentene

Klienten må være klar over at i rettsmekling må man gi noe for å komme til en enighet, og ingen oppnår et forlik som går ut på at man får alt i henhold til påstanden i stevn ingen eller tilsvaret.

rettsmekleren leser for å sette seg inn i saken.

I og med at partene under rettsmekling kan være mer kreative for å finne løsninger; må det vurderes om det skal fremlegges bevis som kan være av betydning for å oppnå enighet til tross for at de ikke nødvendigvis er rettslig relevante.

2.2.3 Forberedelse av klienten

Som nevnt er partene sentrale under rettsmeklingen. Det er derfor viktig at advokaten på forhånd informerer klienten om rettsmeklingsprosessen og de ulike aktørenes roller. En part som har god forståelse for prosessen, vil ofte ha bedre forutsetning for å kunne oppnå et godt resultat.

I forkant av meklingen bør advokaten sammen med klienten gjennomgå saken på nytt og enda en gang analysere hvor de sterke og svake punktene i en egen argumentasjon er. Også motpartens argumentasjon må gjennomgås mer eller mindre objektivt.

I denne fasen er det viktig at advokaten realtetsorienterer klienten om hvilket resultat som kan forventes. Klienten må være klar over at i rettsmekling må man gi noe for å komme til en enighet, og ingen oppnår et forlik som går ut på at man får alt i henhold til påstanden i stevningen eller tilsvaret. I den forbindelse er det sentralt å enda en gang gjøre oppmerksom på risikoen ved å la saken gå til hovedforhandling.

Parten bør gjøre seg noen tanker om hvilke løsninger som kan være aktuelle i et forlik. For å kunne hjelpe klienten til å oppnå en best mulig løsning, er det viktig at advokaten identifiserer de underliggende interessene for å kunne være bevisst på hva klienten faktisk ønsker. Det er ikke gitt at det advokaten tror er det beste for klienten, faktisk er det klienten selv er mest interessert i.

2.2.4 Avklaring av gjennomføringen

Tvisteloven fastslår at rettsmeklingen foregår utenfor rettsmøter. Dette medfører at rettsmeklingen ikke er offentlig og går for lukkede dører. Utover dette finnes det ingen absolutte regler for hvordan rettsmeklingen skal gjennomføres.

De ulike rettsmeklerne i domstolen vil derfor kunne ha ulike tilnærminger til hvordan rettsmeklingen skal gjennomføres i praksis. Ofte vil dette være et tema på planmøtet i forkant av meklingen. Dersom dette ikke er blitt diskutert, bør advokatene ta kontakt med mekleren på forhånd for å avklare dette for å kunne stille mest mulig forberedt.

I enkelte tilfeller kan det også være hensiktsmessig å ta kontakt med motpartens advokat i forkant. Dette kan gjøres både for å avklare forventninger, lufte løsninger og for å avstemme hva partene er enige og uenige om.

2.3 Gjennomføringen av meklingen

2.3.1 Innledning

Til tross for enkelte forskjeller mellom de ulike rettsmeklerne, så vil rettsmeklingen tradisjonelt

sett
følge et visst
mønster: Som oftest vil

rettsmeklingen begynne med et fellesmøte hvor rettsmekleren, partene og advokatene møtes. Der presenterer mekleren hvordan rettsmeklingen skal legges opp. I fellesmøtet holder vanligvis også hver part eller dens advokat et åpningsinnlegg.

Videre vil det være faser hvor partene utveksler informasjon og etter hvert forhandler om løsningsalternativer. Disse fasene kan gjennomføres i fellesmøter, men ofte velger rettsmekleren å holde særsmøter med partene på dette tidspunktet.

2.3.2 Fellesmøter

Det må i forkant av rettsmeklingen avklares om partene eller advokat skal holde åpningsinnlegget. Det legges her til grunn at det er advokaten som holder dette innlegget.

Når det blir fremlagt konkrete løsningsalternativer, må advokaten bistå klienten med å vurdere disse opp mot hva som kan bli den beste og dårligste løsningen dersom partene ikke blir enige under meklingen.

Åpningsinnlegget bør avslutningsvis inneholde noen opplysninger om hva parten ønsker å oppnå med meklingen – uten å angi konkrete løsningsforslag.

Advokatens videre rolle i fellesmøter er imidlertid ikke entydig. Den vil ofte avhenge av hvordan de øvrige deltakerne i prosessen, særlig rettsmekleren og egen klient, opptrer. En overordnet retningslinje er likevel at advokaten i fellesmøter bør oppføre seg skapende og ikke konkurrerende.

Til tross for at advokaten representerer en klient og skal ivareta vedkommendes interesser, kan det i fellesmøter være hensiktsmessig om advokaten i alle fall til en viss grad også spiller på lag med mekleren. Ved å gjøre dette kan advokaten hjelpe med «å dra lasset» og bidra til å finne løsninger. Dette kan blant annet gjøres ved å stille spørsmål eller supplere innspill som mekleren tar initiativ til.

Formålet med et åpningsinnlegg er å legge premissene for en effektiv rettsmekling og en mulig løsning mellom partene. Innlegget er ofte kort, 10-15 minutter, og bør konsentrere seg om de sentrale og overordnede poengene – både når det gjelder faktum og juss. Det er viktig å huske at dette innlegget ikke er en rettslig prosedyre.

Fremstillingen kan med fordel ha en «sympatisk vri» for å skape best mulig utgangspunkt for videre mekling. Dersom parten skal beklage eventuelle feil som er blitt gjort, kan det være hensiktsmessig å gjøre dette i fellesmøtet.

2.3.3 Særmøter

I særmøter er advokatens rolle ganske annerledes enn i fellesmøter. I disse møtene, hvor ikke motparten er til stede, er advokatens fremtreden mer lik den alminnelige advokatrollen. Fokuset er å tale klientens sak, støtte og rettlede. Dette er spesielt viktig i fasen hvor det forhandles mellom partene. Rollen går fra å ha vært relativt passiv til å bli mer aktiv.

Særlig viktig er advokatens rolle dersom mekleren ikke forstår parten riktig, trår feil eller gir uttrykk for sympati med en løsning som ikke tjener klientens interesser. Det vil i et slikt tilfelle være viktig at advokaten bruker sin overbevisningsevne, også fordi man ønsker at rettsmekleren skal ta med seg klientens synspunkter til særmøter med motparten.

Når rettsmekleren er i særmøte med motparten, bør advokaten bruke tiden godt med klienten.

Blant annet bør man gjennomgå det som ble formidlet til mekleren, hvordan dette stemmer med de tanker man har gjort seg opp på forhånd, om det har kommet frem ny informasjon som endrer klientens stilling og hva man tror mekleren kommer tilbake med av informasjon.

Når det blir fremlagt konkrete løsningsalternativer, må advokaten bistå klienten med å vurdere disse opp mot hva som kan bli den beste og dårligste løsningen dersom partene ikke blir enige under meklingen.

Også i rettsmekling er advokatens mål å oppnå best mulig resultat for klienten, men forskjellen ligger i måten dette oppnås på.

2.3.4 Utarbeidelse av forlik

Dersom det blir en enighet mellom partene under rettsmeklingen, vil dette normalt nedfelles i en forliksavtale. Forliket kan inngås enten som en utenrettslig forliksavtale eller som et rettsforlik. Advokaten må veilede klienten sin med tanke på hvordan forliket skal inngås.

Uavhengig av dette må det uformes en avtale. Selv om det som regel er rettsmekleren som skriver ut avtalen, vil advokatene ofte ha en

sentral rolle i å påse at avtalen er klar, tydelig og nøyaktig slik at det ikke oppstår nye konflikter i etterkant. I den grad det er nødvendig må advokaten også sørge for at klienten forstår hva forliket går ut på. Advokaten må også sørge for at de formelle forholdene er i orden før forliket inngås.

Dersom partene ikke kommer til enighet under rettsmeklingen, vil saken normalt gå videre til hovedforhandling.

3. OPPSUMMERING

Advokaten har en viktig rolle for klienten i rettsmekling. Hver mekling er spesiell, og krever en tilpasset opptreden fra advokaten. For alle saker er det viktig å foreta en fokusendring fra å overbevise retten til å overbevise motparten. For å oppnå dette er det viktig at både saken, klienten og advokaten er godt forberedt. Også i rettsmekling er advokatens mål å oppnå best mulig resultat for klienten, men forskjellen ligger i måten dette oppnås på.

Camilla Brandt jobber til daglig som advokat og sertifisert mekler i Stiegler Advokatfirma. Hun er også mekler i konfliktrådet, sitter i Advokatforeningens meklingsutvalg og holder forelesninger i mekling og konflikthåndtering blant annet ved Universitet og høyskole.

Mekling i konfliktråd

Av advokat Camilla Brandt
cb@stiegler.no

*Advokater bør tilrettelegge for
at konflikter kan løses
utenfor domstolsapparatet.*

I. KONFLIKTER – MANGE ADVOKATERS LIVSGRUNNLAG

Advokater lever av konflikter, og det kan være god butikk for advokater når klienters konflikter får eskalere tilnærmet fritt. Mange advokater har omfattende rettslige prosesser for domstolene som sitt levebrød, og advokater kan derfor ha egeninteresser i at klienters saker ikke forlikes tidlig i saksforløpet.

Advokatforeningens «Regler for god advokat-skikk» bestemmer like fullt at advokater skal ivareta sine klienters interesser uten tanke på personlige fordeler. Advokater har altså et ansvar

for å bistå klientene sine på en slik måte at dyre rettslige prosesser unngås dersom prosess for domstolen ikke anses hensiktsmessig.

Stadig flere advokater får større kjennskap til tvisteloven kapittel 7 som handler om mekling som utenrettslig tvisteløsningsmetode. Meklingsakademiet – som utdanner sertifiserte meklere – har de siste årene hatt lange ventelister med advokater som ønsker å tilby meklings-tjenester til sine klienter. Mindre kjent for mange advokater er konfliktrådsloven og konfliktrådet – en statlig tjeneste som tilbyr mekling som metode for å håndtere konflikter.

Den upartiske meklere bistår partene, som deltar frivillig, i disse prosessene, men meklere har selv ingen domsmyndighet i saken.

Til tross for at Norge var det første landet i verden med en lovfestet, offentlig konfliktrådsordning allerede i 1991, lever mange advokater den dag i dag i uvisse om konfliktrådets virksomhet og metode.

2. KONFLIKTRÅDETS VIRKSOMHET OG METODE

Nils Christie, konfliktrådenes far, mente at man ved profesjonalisering av konflikter kunne risikere at konfliktene ble stjålet fra både lokalsamfunnene og fra de involverte partene selv. Christies ideologi var at konfliktene burde føres

tilbake til folket, slik at lokalsamfunnene kunne håndtere dem, og slik at partene i konfliktene selv fikk definere hva som var relevant og viktig ved prosessen knyttet til egen sak.

Konfliktrådet jobber i dag fremdeles for at konflikter kan løses på lavest mulig nivå, av folk flest, og så tidlig som mulig i konfliktprosessen. Konfliktrådet har derfor lekfolk oppnevnt som frivillige meklere. Meklerne håndterer saker i eget lokalmiljø, og gjennomsnittlig saksbehandlingstid i konfliktrådet er ca. 35 dager fra første henvendelse til ferdig meklet sak.

Mange land i Europa har hentet inspirasjon fra den norske modellen. Enes i hovedsak om å anse mekling som en frivillig og fortrolig konfliktløsningsmetode, hvor en eller flere upartiske tredjepersoner hjelper partene med selv å forhandle seg fram til en for dem tilfredsstillende løsning gjennom en strukturert prosess, i henhold til danske Vibeke Vindeløvs definisjon.

Den strukturerte prosessen «mekling» er mer enn rene forhandlinger, og konfliktrådets virk-

somhet og metode bygger på gjenopprettende prosesser som tilrettelegger for at partene, og andre som er berørt av et lovbrudd eller en konflikt, i fellesskap bestemmer hvordan virkningene skal håndteres, jf. konfliktrådsloven § 1. Den upartiske meklere bistår partene, som deltar frivillig, i disse prosessene, men meklere har selv ingen domsmyndighet i saken. Dette betyr at partene til enhver tid er sikret kontroll over prosessen, og at de kan bidra selv til å bestemme hvilke utfall konflikten skal få.

Konfliktrådets virksomhet skal bygge på en gjenopprettende prosess som legger til rette for at partene og andre som er berørt av et lovbrudd eller en konflikt i fellesskap bestemmer hvordan virkningene skal håndteres.

Meklingsprosessen fører som oftest til enten hel eller delvis løsning av konflikten. Noen ganger er det likevel mest riktig for partene at meklingen avbrytes uten at partene har inngått en avtale. Selv om meklingen avbrytes uten et endelig resultat, vil mange likevel ha fått noe konstruktivt ut av prosessen, for eksempel ved at en har fått spisset faktiske og juridiske problemstillinger som ønskes håndtert utenfor meklingsrommet.

3. HVILKE SAKER HÅNDBTERES I KONFLIKTRÅDET?

I konfliktrådet mekles det mellom parter i en konflikt som følge av en straffbar handling, eller mellom parter i sivile konflikter. Konfliktrådet mottar følgelig saker både fra politiet og fra privatpersoner direkte. Av sivile saker er det økonomiske konflikter, nabokonflikter og familiekonflikter som utgjør de vanligste saksforholdene. Av straffesakene er det vold, skadeverk, tyverier og trusler som er dominerende.

Konfliktrådet har også ansvar for straffereaksjonene ungdomsstraff, ungdomsoppfølging og oppfølging i konfliktråd, jf. konfliktrådsloven § 1. Sistnevnte straffereaksjoner ble tildelt konfliktrådet ved den nye konfliktrådsloven av 2014, og konfliktrådet har nå et spesielt ansvar for unge i konflikt med loven.

I tillegg til mekling av saker, kan konfliktrådet tilby tilrettelegging av gjenopprettende samtaler for parter. Forutsetningen for alle møteformer i konfliktrådet er at partene har samtykket. Samtykket skal være reelt og informert, og kan trekkes tilbake på hvilket som helst ledd i prosessen, jf. konfliktrådsloven § 18.

4. STRAFFEREAKSJONENE UNGDOMSSTRAFF, UNGDOMSOPPFØLGING OG OPPFØLGING I KONFLIKTRÅD

Gjenopprettende prosesser kan benyttes og være tilgjengelige for partene på ulike trinn i straffesaksbehandlingen, både som reaksjon på

lovbrudd, som innhold i straff, og som supplement til straff. Dette er i tråd med Europarådets anbefaling for bruk av gjenopprettende prosesser i straffesaker.

Når gjenopprettende prosesser brukes som reaksjon på et lovbrudd, forutsetter dette at saken er ferdig etterforsket, at gjerningspersonen har erkjent de faktiske forhold, og at både gjerningspersonen og fornærmede samtykker til å løse saken i konfliktrådet.

Ungdomsstraff, ungdomsoppfølging og oppfølging i konfliktråd anvendes når gjenopprettende prosess er en del av innholdet i en straffereaksjon.

Når gjenopprettende prosess benyttes som et supplement til straff i konfliktrådets regi, skjer dette oftest på initiativ fra enten fornærmede i saken eller fra gjerningspersonen selv. Konfliktrådet mottar jevnlig initiativ fra personer

som er under soning, og tilrettelegger om ønskelig for meklingsmøter eller tilrettede samtaler i fengselet. Alle som soner, skal ha tilbud om gjenopprettende prosesser ved soningen, jf. straffegjennomføringsloven § 2 annet ledd. Slike gjenopprettende prosesser kan være verdifulle også for fornærmede parter, ved at det skapes muligheter for bearbeiding av hendelser, muligheter for å få svar på ubesvarte spørsmål, og ved at det skapes større grunnlag for å legge hendelser bak seg.

5. VERDIEN AV MEKLING I KONFLIKTRÅD

I 2021 ble det meklet 6480 saker i konfliktrådet. Konfliktrådets undersøkelser viser at parter som har deltatt i meklingsmøter i konfliktrådet har gode brukeropplevelser, og hele 90 % av meklingsmøtene i konfliktrådet ender med at partene inngår en avtale. Nøkkelen til suksessen er trolig at partene ved meklingsprosessen selv gis eierskap til egen konflikt, og at partene selv gis anledning til å inngå kreative og fleksible

Når gjenopprettende prosess benyttes som et supplement til straff i konfliktrådets regi, skjer dette oftest på initiativ fra enten fornærmede i saken eller fra gjerningspersonen selv.

avtaler som imøtekommer partenes spesifikke interesser og behov. Avtalene som inngås i konfliktrådet er følgelig som utgangspunkt ikke begrenset av lovbestemmelser innenfor gjeldende rettsområde.

Ved mekling i konfliktrådet vil en videre kunne unngå den polarisering som tidkrevende og dyre rettslige prosesser kan medføre, og heller søke å ivareta det mellommenneskelige i en konflikt. Det vil kunne skapes trygghet for partene ved at partene møter frivillig til meklingsprosessen, med en felles intensjon om aktivt å bidra til å finne gode løsninger. Mekling av saker i konfliktrådet er også gratis for partene, og er slik et lavterskeltilbud som alle kan benytte seg av.

Fornærmedes interesser i straffesaker gis mer oppmerksomhet ved mekling i konfliktrådet enn det som ville ha vært tilfellet ved alminnelig domstolsbehandling. Ved mekling gis fornærmede

mulighet til å uttrykke egne opplevelser av hendelser, og motta en eventuell unnskyldning fra gjerningspersonen(e). Også for gjerningspersoner kan ønsket om å gi sin forklaring og unnskyldning stå sentralt.

På et samfunnsmessig nivå styrker mekling i konfliktråd lokalsamfunnets evne til å håndtere konflikter; det forebygger kriminalitet, og det sparer øvrige statlige organ for omfattende ressursbruk. Mekling av saker i konfliktrådet gir ikke bare besparelser for enkeltindivider i konflikt, men også store samfunnsøkonomiske besparelser.

6. NÅR KAN ADVOKATER ANBEFALE KLIENTER MEKLING VED KONFLIKTRÅDET?

Alle advokater bør kunne vurdere om en sak er egnet for mekling. Sakstype, klientens ønske om kontroll og konfidensialitet, økonomiske hensyn

og mellommenneskelige og relasjonelle forhold, er noen av de vurderingsmomenter advokater bør ta i betraktning ved denne vurderingen.

I straffesaker er det særlig viktig at advokater kjenner til de muligheter konfliktrådet kan tilby både gjerningsperson og fornærmede. Et meklingsmøte i konfliktrådet kan ha stor verdi for begge parter; både ved muligheten til å bearbeide det som har skjedd, få oppreisning for eventuell skade, og forebygge eventuell videre negativ utvikling. For gjerningspersoner er det verdt å merke seg at prosessen med mekling i konfliktråd for mange dessuten oppleves mindre stigmatiserende enn alternative straffereaksjoner; og at prosessen også vil kunne få betydning for vedkommendes politiatteist.

For sivile saker hvor klienters økonomi ikke kan forsvare bruk av eksternt oppnevnt sertifisert mekler, kan konfliktrådets tilbud om

gratis mekling være et godt alternativ. Merk at advokater ikke kan delta i meklingsmøter i konfliktrådet, med mindre advokater opptrer som private støttespillere for en av partene, og begge parter samtykker til deltakelsen. Dette til forskjell fra alminnelig utenrettslig mekling, hvor advokater ofte vil kunne ha en sentral rolle i selve meklingsmøtet.

I meklingsmøter hvor man ønsker å ha advokat til stede, og/eller ønsker at mekler skal besitte særlig kompetanse innenfor gjeldende rettsområde, vil ofte utenrettslig mekling være det riktige valget. Ved www.mekling.no finner man oversikt over sertifiserte meklere og deres fagkunnskap. Bruken av utenrettslig mekling i sivile saker er økende. I tillegg til utbredt bruk av mekling i entreprisetvistene, ser vi at det med bistand av sertifiserte meklere i dag mekles i saker som blant annet omhandler både arve- og familierett, fast eiendom og arbeidsrett.

Avventer man som advokat å informere partene om fordelene med mekling til tidspunktet hvor det kan bli aktuelt med rettsmekling ved domstolene, har konfliktene ofte allerede eskalert for lenge, partene har posisjonert seg, og konfliktnivået er for høyt til at partene evner å finne frem til minnelige løsninger.

I noen tilfeller kan både praktiske og mellom-menneskelige forhold tilsa at digital mekling er det riktige valget for partene saken gjelder. Konfliktrådet kan tilby digital mekling i sine saker, og vi har i dag også private aktører som MEKLE som tilbyr utenrettslig mekling ved sertifiserte meklere med høy faglig kompetanse.

7. RISIKOEN VED Å AVVENTE MEKLING

Både mekling ved konfliktrådet og utenrettslig mekling ved sertifiserte meklere kan gi en rask avklaring for en tvist før konflikten har fått utvikle seg på en ufordelaktig måte. Avventer man som advokat å informere partene om fordelene med mekling til tidspunktet hvor det kan bli aktuelt med rettsmekling ved domstolene, har konfliktene ofte allerede eskalert for lenge, partene har posisjonert seg, og konfliktnivået

er for høyt til at partene evner å finne frem til minnelige løsninger. Ressurstapet og de menneskelige omkostningene har da allerede oppstått.

Lurer du på om saken din kan være egnet for mekling i konfliktrådet? Skann QR-koden og les mer om hva konfliktrådet kan tilby, eller ta direkte kontakt med ditt lokale konfliktråds-kontor.

Forsvarlig håndtering av arbeidskonflikter og mekling som verktøy

Av partner/advokat Ingeborg Tveit
it@stiegler.no

Formålet med denne artikkelen er å gi veiledning, slik at ledere kan sørge for at konflikter blir håndtert på en forsvarlig måte i tråd med det juridiske rammeverket.

1. INNLEDNING

I en stor undersøkelse fra 2002 rapporterte 60 % av norske ledere at de ikke klarte å fange opp og ta tak i konflikter på arbeidsplassen på en god måte. Det finnes ikke ett enkelt svar på hvorfor konflikthåndtering er vanskelig, men denne lederoppgaven stiller uansett store krav til tverrfaglig kunnskap om juss og psykologi, i tillegg til personlige egenskaper. Det er i det hele tatt mye som skal klaffe.

Formålet med denne artikkelen er å gi veiledning, slik at ledere kan sørge for at konflikter blir håndtert på en forsvarlig måte i tråd med det

juridiske rammeverket. Avslutningsvis redegjør vi også nærmere for mekling som et tiltak for å håndtere konflikter på arbeidsplassen.

2. HVA ER KONFLIKTER?

2.1 Arbeidsmiljølovens tilnærming

Verken arbeidsmiljøloven eller rettspraksis definerer hva som er en konflikt. Arbeidsmiljølovens verneregler er heller ikke opptatt av konflikter som sådan, men stiller krav til at arbeidstakere ikke skal påføres psykiske påkjenninger som overstiger en viss tålegrense. Først når konflikter går på tvers av dette, utløses det en handleplikt for arbeidsgiver.

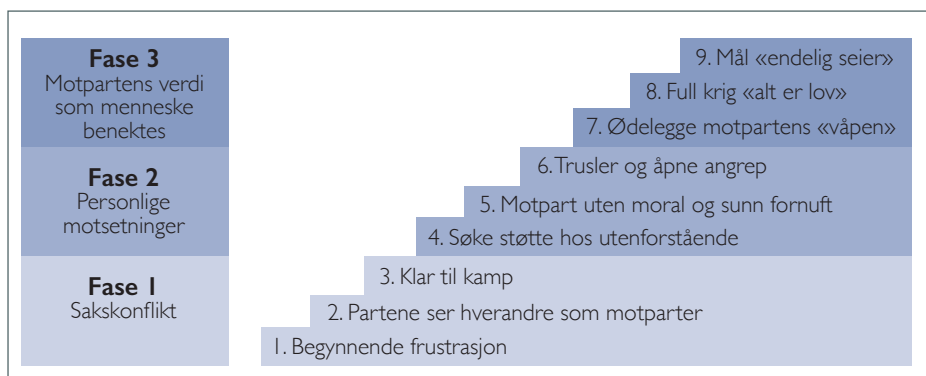
Ingeborg Tveit er fagansvarlig for arbeidsrett i Stiegler Advokatfirma i Bergen og er sertifisert mekler. Ingeborg har bred erfaring med konflikthåndtering og har bistått både arbeidsgivere og arbeidstakere i en rekke varslingssaker.

2.2 Psykologiens tilnærming

For å kunne vurdere risiko for skadelige konflikter, og for å kunne gripe inn mot og håndtere konflikter på en god måte, må arbeidsgivere også ha forståelse for de psykologiske aspektene ved konflikter på arbeidsplassen.

Professor Sverre Blandhol viser i boken Konfliktkoden til at «[k]onflikt er prosessen som begynner når en part opplever at en annen påvirker negativt noe parten bryr seg om». En bred tilnærming til konfliktbegrepet gir rom for å fange konflikten på et tidlig stadium og med blikk for at konflikt er en dynamisk prosess.

Konflikter som ikke håndteres av arbeidsgiver, kan i beste fall «dø ut» av seg selv. Faren er imidlertid stor for at konflikten eskaleres og øker i kraft og skadepotensial om den ikke håndteres. Forskning viser at konflikter har en tendens til å følge et fast mønster for eskalering. Blandhol beskriver eskalering som opptrapping av kamptaktikker som ledd i et forsøk på å løse konflikten til egen fordel, og den gradvise intensivering av konflikten som følger av dette. Den såkalte konfliktrappen kan illustreres som vist i illustrasjonen under.

(Glasl, 1980)

3. NÅR HAR ARBEIDSGIVER EN PLIKT TIL Å HÅNTERE ARBEIDSKONFLIKTER?

Det er arbeidsgiver som skal sørge for at bestemmelsene i arbeidsmiljøloven blir overholdt. Arbeidsmiljølovens krav til et fullt forsvarlig arbeidsmiljø i kapittel 4 representerer den nedre grensen for når arbeidsgiver har en handleplikt. Arbeidstaker har medvirkningsplikt og skal aktivt medvirke ved gjennomføring av de tiltak som blir iverksatt for å skape et godt arbeidsmiljø. Det endelige ansvaret ligger imidlertid hos arbeidsgiver.

Kravet til et fullt forsvarlig psykososialt arbeidsmiljø er nærmere presisert i flere bestemmelser i arbeidsmiljøloven. Når det gjelder konflikthåndtering, må arbeidsgivere være bevisst på at:

- Arbeidstakere ikke skal utsettes for uheldige psykiske belastninger (aml. § 4-1 andre ledd andre punktum)
- Arbeidstakers integritet og verdighet skal ivaretas (aml. § 4-3 første ledd)
- Arbeidstakere har krav på vern mot å bli utsatt for trakassering eller annen utilbørlig opptreden (aml. § 4-3 tredje ledd)

Arbeidsmiljølovens krav til et fullt forsvarlig arbeidsmiljø i kapittel 4 representerer den nedre grensen for når arbeidsgiver har en handleplikt. Arbeidstaker har medvirkningsplikt og skal aktivt medvirke ved gjennomføring av de tiltak som blir iverksatt for å skape et godt arbeidsmiljø.

Det endelige ansvaret ligger imidlertid hos arbeidsgiver.

På generelt grunnlag er det vanskelig å si noe konkret om når mindre alvorlige konflikter har fått et innhold og en dynamikk som utsetter ansatte for en uheldig psykisk belastning, slik at den nedre grensen er overskredet. Kaster vi et blikk på konfliktrappen, så vil det ofte være slik at arbeidsgiver har en handleplikt når konflikten har eskalert til fase 2 og det har oppstått personlige motsetninger mellom partene. Det som eksempelvis begynte som en åpen diskusjon og uenighet om arbeidsfordeling på et prosjekt med fire medarbeidere, har eskalert til et nivå hvor retorikken dreies mot person fremfor sak og partene søker støtte hos andre. På flere arbeidsmøter har Lise som er prosjektleder kommet med beskyldninger som at «du Per sluntrer alltid unna» og «hvorfor kan du aldri gjøre noe på den måten som vi har avtalt». Etter arbeidsmøtene søker og får Lise støtte fra Anne som er en del av prosjektet. Per på sin kant baksnakker Lise og forteller andre kollegaer

at Lise er ei «sur kjerring» og en «fullstendig kontrollfrik». Kollegaene ler og gir støtte. En leder som får kunnskap om denne konflikten, må sørge for at den ikke utsetter de ansatte for en uheldig psykisk belastning.

4. HVORDAN SKAL ARBEIDSKONFLIKTER HÅNTERES?

4.1 Overordnede rammer for all konflikthåndtering

Arbeidsmiljøloven legger ikke generelle føringer for hvordan virksomheter skal håndtere arbeidskonflikter og sikre ett fullt forsvarlig arbeidsmiljø. Det er tvert i mot et uttalt formål at arbeidsmiljøloven skal «gi grunnlag for at arbeidsgiver og arbeidstakerne i virksomhetene selv kan ivareta og utvikle sitt arbeidsmiljø i samarbeid med arbeidslivets parter og med nødvendig veiledning og kontroll fra offentlig myndighet», jf. arbeidsmiljølovens formålsbestemmelse i § 1-1 bokstav e.

Arbeidsgiver har ikke nødvendigvis en plikt til å konkludere på spørsmål om årsaksforhold og skyld i arbeidskonflikter før det kan iverksettes tiltak.

Lederen til Per og Lise bør vurdere om verneombudet, tillitsvalgte eller AMU skal trekkes inn i saken. Han bør også sjekke bedriftens egne interne retningslinjer for konflikthåndtering og styre etter disse. Dersom lederen har fått kunnskap om konflikten fordi Lise har varslet om uforvarlig arbeidsmiljø, må han følge bedriftens egne varslingsrutiner.

4.2 Faser i konflikthåndteringen

4.2.1 Innledende analyse av konflikten

Det er flere grunner til at arbeidsgiver bør sørge for en innledende analyse av konflikten.

For det første kan konflikter av ulik karakter kreve ulik tilnærming når det gjelder undersøkelser og tiltak. Viktige spørsmål kan være:

- Er konflikten uttrykk for et generelt arbeidsmiljøproblem?
- Gjelder konflikten et forhold mellom leder og ansatt knyttet til rettigheter og plikter?
- Gjelder konflikten en eller flere enkeltstående episoder eller har det over tid oppstått et motsetningsforhold av flere og sammensatte årsaker?
- Kan det være organisatoriske forhold som ligger til grunn for konflikten?
- Gjelder konflikten påstander om trakassering eller annen utilbørlig adferd i strid med arbeidsmiljøloven § 4-3 tredje ledd?

- Er det en sak som involverer flere ansatte og/eller påvirker konflikten andre arbeidstakere og arbeidsmiljøet negativt?

Videre må konfliktnivået analyseres. Dersom partene er høyt oppe på konfliktrappen, krever håndtering av konflikten en annen tilnærming enn om partene fortsatt evner å snakke saklig om konflikten.

Konfliktanalysen tjener også som hjelpemiddel til å skille mellom konflikter som en leder må håndtere fordi han har en plikt etter arbeidsmiljøloven, i motsetning til konflikter som arbeidsgiver ønsker å håndtere basert på for eksempel effektivitetshensyn. Lederen til Lise og Per kan legitimere og skape forståelse for at han intervensjoner i konflikten fordi han har en handleplikt etter loven. Han kan også legitimere at han stiller krav til at Lise og Per medvirker i arbeidet med å sikre et fullt forsvarlig arbeidsmiljø.

4.2.2 Tilstrekkelige og forsvarlige undersøkelser

Vurderinger og eventuelle tiltak som er nødvendige for å håndtere konflikter og sørge for et fullt forsvarlig arbeidsmiljø, må bygge på et riktig faktisk grunnlag. Konflikter må derfor undersøkes på en forsvarlig og tilstrekkelig måte. Arbeidsmiljøloven gir ingen generelle føringer for omfang og fremgangsmåte når konflikter skal undersøkes nærmere.

Dersom en konflikt påfører ansatte et uforvarlig

arbeidsmiljø og det er varslet om dette i tråd med varslingsreglene i arbeidsmiljøloven kapittel 2A, «skal arbeidsgiver sørge for at varselet innen rimelig tid blir tilstrekkelig undersøkt». Kravet om tilstrekkelige undersøkelser innen rimelig tid er en god rettesnor for å gjennomføre undersøkelser også i saker om uforvarlig arbeidsmiljø utenfor varslingssporet.

For å undersøke saken nærmere må det innledningsvis gjennomføres samtaler med de involverte i konflikten. Det kan i tillegg være nødvendig å be partene om å fremlegge dokumentasjon for påstander, og det kan være nødvendig å gjennomføre samtaler med andre ansatte som ikke er direkte involvert i konflikten.

Hva som er nødvendige og tilstrekkelige undersøkelser utover samtaler med konfliktpartene, må være tilpasset konflikten. Målet om å sørge for et fullt forsvarlig arbeidsmiljø må hele tiden være retningsgivende. I avdekkende samtale med Per kom det frem at Per mener at Lise alltid henger han ut i møter, uten at det er grunnlag for det. Hun har en «kompromissløs lederstil» og er bare «ute etter han». Lise på sin side mener hun

kun utøver sin rolle som prosjektleder. I en slik situasjon bør ikke arbeidsgiver sette i gang omfattende faktaundersøkelser for å avgjøre om det er Per eller Lise som har skyld i konflikten. Årsakene til destruktiv kommunikasjon og dårlig samarbeid er sammensatte, og en undersøkelse av slike saker er sjeldent egnet til å gi et faktisk grunnlag for å fordele skyld. I slike saker bør arbeidsgivere oftere vurdere å gå raskt på mekling som et konfliktdependende tiltak for å oppnå målet om et fullt forsvarlig arbeidsmiljø.

Arbeidsgiver har ikke nødvendigvis en plikt til å konkludere på spørsmål om årsaksforhold og skyld i arbeidskonflikter før det kan iverksettes tiltak. Dette er også slått fast av Høyesterett i den såkalte Inspektørdommen fra 2011. I den aktuelle saken hadde det over lang tid vært arbeidsmiljøutfordringer ved en skole i Oslo. For å løse opp i konflikten ble en undervisningsinspektør omplassert til en tilsvarende stilling på en annen skole. Høyesterett vurderte om arbeidsgiver kunne gjennomføre omplasseringen i kraft av styringsretten, og uttalte i den forbindelse at:

Det er flere eksempler på at arbeidsgivere har satt i gang uforholdsmessig omfattende granskninger og faktaundersøkelser.

«Ved sammensatte og langvarige samarbeidskonflikter kan det være vanskelig for arbeidsgiver å finne fram til «den objektive sannhet» om hvem som har ansvaret for konflikten. Jeg er enig med kommunen i at det i slike tilfeller, når en arbeidsplass i lang tid har blitt preget av konflikten, ofte vil være det beste å få inn en ny ledelse og sette strek over tidligere forhold, uten at arbeidsgiver må ta stilling til årsaksforhold og skyld. En kartlegging og fordeling av skyld ville kunne forsterke og forlenge konflikten isteden for å løse den. Det kan stille seg annerledes hvor det er klart at det kun er én person som forårsaker problemene. Men slik var det ikke i denne saken. Og som del av ledelsen hadde A en sentral betydning for skolens arbeidsmiljø.»

Det er flere eksempler på at arbeidsgivere har satt i gang uforholdsmessig omfattende granskninger og faktaundersøkelser: I en dom fra Trøndelag tingrett fra mars i år konkluderte tingretten med at Tine SA hadde opptrådt klanderverdig ved å sette i gang en faktaundersøkelse i en sak som gjaldt dårlige

samarbeidsforhold mellom en tillitsvalgt og selskapets HR-sjef. Tingretten trakk frem at bruk av faktaundersøkelser innebærer store personlige belastninger på de involverte, og uttalte at:

«Svært mange av de uheldige virkningene av en faktaundersøkelse som det pekes på ovenfor i sitatene fra teorien har vist seg å slå til, både belastningen for de involverte og at selve problemet ikke ble løst av granskningen.»

Likevel kan det i konfliktsaker med påstander om alvorlig trakassering og mobbing være viktig at de faktiske forholdene avdekkes, så langt det lar seg gjøre. Trakassering og mobbing har et stort skadepotensiale for de som rammes, samtidig som det er en stor påkjenning å få uriktige anklager rettet mot seg.

4.2.3 Prinsipper for gjennomføring av undersøkelser

Undersøkelser i konfliktsaker må ivareta prinsippet om medvirkning fra arbeidstakersiden. Videre er det viktig at den som gjennomfører

undersøkelser og konkluderer; må være upartisk og nøytral. Kontradiksjonsprinsippet må også ivaretas ved at alle involverte parter får uttale seg om saken og ta til motmæle mot anklager som fremsettes mot dem i prosessen. Det er også viktig at arbeidsgiver sørger for dokumentasjon for at konflikten er håndtert, herunder de undersøkelsene som er gjort og tiltak som eventuelt er satt inn. «mekling»

4.2.4 Tiltak

Arbeidsmiljøloven gir heller ikke føringer for hvilke tiltak virksomheten skal iverksette i

arbeidskonflikter for å oppnå målet om et fullt forsvarlig arbeidsmiljø.

Tiltak kan grovt skisseres i to hovedkategorier: Tiltak som fjerner kilden til konflikten og tiltak med formål om å dempe konflikten og redusere de negative konsekvensene.

I alvorlige konflikter kan arbeidsgiver løse problemet ved å fjerne ansatte som trakasserer eller som på annen måte har skyld i at andre ikke har et fullt forsvarlig arbeidsmiljø. Dette kan skje ved omplassering, oppsigelse eller i svært alvorlige saker ved avskjed. Slike

Mekling som verktøy og tiltak i arbeidskonflikter har fått økt fokus den siste tiden. Det er fortjent.

5. MEKLING I ARBEIDSKONFLIKTER

Mekling skjer ved hjelp av en nøytral tredjeperson som hjelper partene med å finne løsninger på konflikten. Dette kan være en ekstern mekler, men også trente ledere og HR-medarbeidere kan mekle i saker hvor arbeidsgiver ikke har egeninteresser i utfallet utover å sikre et fullt forsvarlig arbeidsmiljø.

Mekling som verktøy og tiltak i arbeidskonflikter har fått økt fokus den siste tiden. Det er fortjent. Mekling er et godt verktøy fordi det gir partene eierskap til løsningene. Mekling gir også rom for å øke partenes forståelse for hverandres ståsted i konflikten, bedre grunnlaget for god kommunikasjon og for å finne løsninger fremover som ivaretar målet om et fullt forsvarlig arbeidsmiljø. En annen mulighet ved mekling er at partene kan avtale prøveordninger og evaluere underveis innholdet i avtalen de har blitt enige om. Samlet sett øker derfor mekling sannsynligheten for at avtaler holdes, og for at arbeidsgiver oppnår målet om et fullt forsvarlig arbeidsmiljø.

Avtaler mellom partene som griper inn i arbeidsgivers styringsrett må like fullt klareres med arbeidsgiver. Dersom Per og Lise sammen finner ut at de i en prøveperiode skal la Per fungere som prosjektleder, må dette klareres med leder.

Mekling er særlig egnet i saker som primært handler om destruktiv kommunikasjon og dårlig samarbeid. En forutsetning for at mekling skal

fungere som et konfliktdependende tiltak er imidlertid at partene selv er innstilt på å forsøke dette og bidrar aktivt. Ansatte har imidlertid medvirkningsplikt når det gjelder arbeidsmiljøet. Når mekling fremstår som et egnet tiltak, bør derfor leder under henvisning til medvirkningsplikten oppfordre partene til å delta og bidra positivt inn i en mekling.

I saker med alvorlige påstander om trakassering og mobbing vil mekling normalt ikke være egnet eller tilstrekkelig som det eneste tiltaket, med mindre partene gjensidig gir klart uttrykk for at de ønsker å starte med mekling. Mekling kan også være egnet dersom arbeidsgiver har konkludert med at det har forekommet trakassering, men at det i første omgang kun er grunnlag for en advarsel. Mekling kan da være en god gjenopprettende prosess og en arena for å komme frem til enighet mellom partene om spilleregler for samhandling fremover.

Som for alle øvrige konfliktdependende tiltak, må arbeidsgiver etter at en meklingsprosess er avsluttet følge utviklingen og evaluere effekten av de tiltakene som er iverksatt etter avtale mellom partene.

styringsrettsbeslutninger krever saklig grunn som igjen innebærer at beslutningene må være tatt på et faktisk riktig grunnlag. Terskelen for oppsigelse er høy og enda høyere om arbeidsgiver velger avskjed.

I mindre alvorlige konfliktsaker kan arbeidsgiver bruke konfliktdependende tiltak som å gi en advarsel, slik at den ansatte som er skyld i konflikten får mulighet til å korrigere adferden. I kraft av styringsretten kan arbeidsgiver også bruke konfliktdependende tiltak som å omorganisere eller endre arbeidsoppgaver til ansatte, slik at kontaktpunkt mellom partene reduseres. Som nevnt kan arbeidsgiver også bruke mekling som et konfliktdependende tiltak.

Situasjonen kan også være at det er vanskelig for arbeidsgiver å kartlegge og fordele skyld. Som vi allerede har sett i Inspektørdommen kan omplassering være en mulig styringsrettbeslutning i slike saker.

Undersøkelser kan også gi holdepunkter for at konflikten skyldes et generelt arbeidsmiljøproblem som arbeidsgiver burde ha tatt tak. Konflikter kan også være uttrykk for et organisatorisk problem. For eksempel kan sykefraværet ha vært for høyt over tid på avdelingen til Lise og Per, og dette har igjen ført til konflikt om arbeidsfordelingen. Da bør arbeidsgiver treffe tiltak som også rettes mot det «egentlige» problemet, fremfor å ha et ensidig fokus på den konkrete konflikten som har oppstått.

A portrait of Espen Auberg, a middle-aged man with a short beard and mustache, smiling. He is wearing a light-colored, button-down shirt. The background is a plain, light color.

Mekling i idrettsrelaterede tvister

Av partner/advokat Espen Auberg
ea@novalaw.no

*Parallelt med verdiøkningen
i idrettsindustrien øker også antallet
idrettsrelaterede tvister.*

Espen Auberg er advokat og partner i Advokatfirmaet Nova. Espen er sertifisert som mekler gjennom Advokatforeningen og er voldgiftsdommer i The Court of Arbitration for Sport (CAS). Espen jobber primært med idrettsjuss, og bistår forbund, klubber og utøvere nasjonalt og internasjonalt.

I. INNLEDNING

Verdien av den globale idrettsindustrien er i rask vekst, og er for 2021 estimert til USD 440 milliarder, en økning fra USD 388 milliarder i 2020, til tross for at også idrettsindustrien ble påvirket av Covid-19. Parallelt med verdiøkningen i idrettsindustrien øker også antallet idrettsrelaterede tvister. Mens idrettens internasjonale voldgiftsdomstol, The Court of Arbitration for Sport (CAS), behandlet en håndfull saker per år på 1980-tallet ble nærmere 900 saker behandlet i 2021.

Nasjonalt og internasjonalt er idretten gitt en stor grad av autonomi. Dette innebærer at så lenge idretten holder seg innenfor visse rammer, er det lagt opp til at idretten selv kan beslutte hvilke regler som skal gjelde innenfor idretten, og opprette ordninger som behandler brudd på idrettens regelverk, og tvister innenfor idretten. Idrettsrelaterede tvister med utspring i en kontrakt, f.eks. knyttet til spillerkontrakter, sponsorkontrakter eller medierettigheter, vil kunne behandles av idrettens ulike tvisteløsningsorganer.

I motsetning til en prosess for domstolene vil en utenrettslig mekling ha søkelys på å få løst tvisten på en måte som er hensiktsmessig for alle de involverte partene.

Tradisjonelt vil fastlåste idrettsrelaterte tvister løses gjennom idrettens voldgiftsdomstoler eller ordinære domstoler, der løsningen utelukkende baseres på en eller flere dommeres vurdering av jussen sett opp mot sakens faktiske forhold. Ved en slik løsning av en tvist vil typisk en av partene fremstå som en vinner, og den andre parten som en taper.

For alle parter, også for den parten som vinner, vil en prosess gjennom domstolene være krevende og kostbar. I tillegg til kostnader til egne advokater vil partene normalt bruke mye tid og ressurser på å forberede og gjennomføre en sak for domstolene. Videre vil en tvist for domstolene kunne være ødeleggende for partenes fremtidige samarbeid.

Et rimeligere, raskere og mindre risikofylt alternativ til behandling gjennom idrettens voldgiftsdomstoler eller ordinære domstoler er utenrettslig mekling. Meklingscenteret anslår at mekling koster omtrent en tredjedel av en runde i tingretten, da det involverer færre profesjonelle parter som i snitt bruker mindre tid og ressurser.

2. UTENRETTLIG MEKLING I ET NØTTESKALL

Utenrettslig mekling er regulert i tvisteloven kap. 7. Etter tvisteloven § 7-2 stilles det krav til at mekler skal være upartisk og uavhengig av partene, samt at mekler må være kvalifisert for vervet. Selv om det ikke er et formelt krav i tvisteloven er de fleste som opererer som meklere sertifiserte. En sertifisert mekler er en person som har spesialistkompetanse på tviste-

løsning og som har gjennomgått et utdanningsløp i regi av Advokatforeningen og Juristenes Utdanningscenter. En oversikt over alle sertifiserte meklere i Norge finnes på mekling.no.

I motsetning til en prosess for domstolene vil en utenrettslig mekling ha søkelys på å få løst tvisten på en måte som er hensiktsmessig for alle de involverte partene. Gjennom utenrettslig mekling vil en kunne oppnå gode løsninger også i saker som involverer flere parter og har høy kompleksitet, uten å måtte gå veien om retts-systemet. Løsningsrettet utenrettslig mekling tillater partene å ta hensyn til fortsatte fremtidige relasjoner og samarbeid, økonomiske hensyn, hva som synes rettferdig eller moralsk riktig, og løsninger som tilfredsstillende underliggende hensyn eller behov.

Prosesen med en utenrettslig mekling starter ved at én av eller begge partene tar kontakt med mekleren med henblikk på å beramme en mekling. Mekleren vil gi partene informasjon i forkant av selve meklingsmøtet, og veilede partene gjennom meklingsprosessen. Partene blir også informert om meklerens rolle i prosessen og får en avtale om mekling til gjennomlesning og signering. I avtalen fremkommer bl.a. at mekling er frivillig, og at partene på ethvert tidspunkt kan trekke seg fra meklingen. Meklerens habilitet vil avklares, og partenes taushetsplikt med hensyn til det som fremkommer i forbindelse med meklingen. Når avtalen er signert, kan prosessen iverksettes. Det vil normalt avtales et planmøte

hvor partene sammen med mekleren blir enige om praktiske forhold, herunder tid og sted for meklingen.

Meklingsmøtet foregår tradisjonelt sett fysisk, enten i meklerens møtelokaler eller andre egnede lokaler. Etter koronapandemien har det blitt vanlig å gjennomføre mekling digitalt, og det finnes flere digitale løsninger som er godt egnet for mekling.

Partene kan velge om de vil delta i meklingen med advokat, og dette avklares normalt forut for meklingen da det kan skape ubalanse dersom kun én av partene stiller med advokat. Meklingen vil normalt starte med et fellesmøte der mekleren og alle parter er til stede. I et fellesmøte vil en gå gjennom de faktiske sidene av saken, og gjerne avdekke hvilke interesser partene har i saken. Deretter vil en normalt fortsette med særsmøter, der mekleren vil snakke med partene enkeltvis.

Når mekleren har fått avdekket sakens faktiske sider og avdekket partenes relativt sterke og svake sider og interesser, kan mekleren begynne sitt arbeid med å presentere og prioritere

løsningsforslag sammen med partene. I denne prosessen står meklerens egenskaper som problemløser svært sentralt. Dersom partene kommer frem til enighet eller delvis enighet, bidrar mekleren til å utforme en avtale.

3. IDRETTSTVISTER SOM ER EGNET FOR UTENRETTLIG MEKLING

I utgangspunktet vil mekling være en gunstig måte å løse idrettsrelaterte tvister på i alle saker hvor partene har et ønske om å være med på å avgjøre tvistens utfall. Spesielt vil mekling i idrettsrelaterte tvister være gunstig der de involverte partene vil tjene på å ha et forhold også etter at tvisten er løst. Videre vil det ofte i idrettsrelaterte tvister være et sterkt behov for en rask løsning. Spesielt i tvister mellom klubber og idrettsutøvere vil en tvist som trekker ut i tid kunne medføre at utøverens karriere settes på vent, en karriere som normalt vil være forholdsvis kort i utgangspunktet. Utenrettslig mekling vil normalt kunne gjennomføres raskt, og er spesielt godt egnet for denne type tvister.

I noen tilfeller kan det være en fordel om mekleren er spesialist på feltet saken omhandler.

I en tvist mellom en fotballklubb og en fotballspiller vil en mekler med erfaring fra fotballbransjen som vet hvordan denne bransjen fungerer sannsynligvis ha et bedre grunnlag for å hjelpe partene med å finne en løsning på tvisten enn en mekler uten erfaring fra fotballbransjen. Allikevel vil det ikke være jussen som står i fokus i en mekling, og meklerens evner som problemløser vil normalt være viktigere enn meklerens juridiske kompetanse. Dersom partene har behov for ekspertvurderinger, kan de be en nøytral ekspert om dette, noe som også kan bidra å sikre partenes tillit til mekleren.

Mange tvister innen idretten involverer klubber eller forbund på den ene siden og enten andre klubber eller idrettsutøvere, trenere eller andre med sentrale posisjoner i idretten på den andre siden. Dette vil ofte være parter som har hatt en forbindelse til hverandre i lang tid, og som fortsatt vil møtes med jevne mellomrom også etter at tvisten er avgjort. Mens en beslutning fra en domstol eller voldgiftsdomstol kun vil være gunstig for den parten som vinner frem med sine anførsler, vil mekleren fokusere på en løsning som alle parter er tjent med og som søker å tilfredsstille partenes behov.

Videre vil idrettsrelaterte tvister der kravet er relativt beskjedent i forhold til kostnadene ved en behandling for voldgiftsdomstoler eller ordinære domstoler være egnet for mekling. Spesielt i mindre tvister vil utenrettslig mekling være et godt og raskere alternativ til Forlikrådet.

Etter tvisteloven § 6-2 (2-a) skal alle saker med verdi på under 200 000 kroner, og alle saker der minst én av partene ikke er representert ved advokat, i utgangspunktet innom Forlikrådet før en den kan behandles av domstolene. Tvisteloven § 6-2 (2-b) gir derimot partene mulighet til å avtale utenrettslig mekling i stedet, slik at partene slipper forlikrådsbehandling. Dersom partene ikke blir enige, vil meklingen sikre en raskere prosess enn forlikrådsbehandling, og samtidig

Mange tvister innen idretten involverer klubber eller forbund på den ene siden og enten andre klubber eller idrettsutøvere, trenere eller andre med sentrale posisjoner i idretten på den andre siden.

bidra til at partene får mulighet til å høre motpartens synspunkter og argumenter, og på den måten sikre at en får et bedre grunnlag for å vurdere saken, og hvorvidt det vil være hensiktsmessig å ta saken videre til domstolene.

I mange avtaler innen idretten som ender med tvist er det inntatt klausuler som innebærer at partene har forpliktet seg til å forsøke å forhandle før konflikten avgjøres ved voldgift eller annen domstolsbehandling. I disse tilfellene vil utenrettslig mekling oppfylle avtalens krav om forhandling.

4. AVSLUTTENDE MERKNADER

Økt konfliktnivå innen idretten gjør at det tvinger seg frem mer effektive tvisteløsningsmekanismer med større grad av forutberegnelighet. I mange tvister innen idretten vil utenrettslig mekling være en gunstig måte å løse tvister på, da utenrettslig mekling tilbyr muligheten for at partene kan komme til enighet forholdsvis raskt, gjennom en løsning som vil kunne ta høyde for at partene skal kunne ha et godt forhold også i fremtiden, noe som vil kunne være spesielt viktig i idretten.

Dersom meklingen ikke fører frem, vil meklingen allikevel kunne være nyttig for partene. Gjennom meklingen får partene innsikt i motpartens synspunkter og ståsted, noe som kan bidra til at partene kommer til enighet på et senere tidspunkt. Meklingen kan også bidra til at partene får et bedre beslutningsgrunnlag med hensyn til hva de ønsker å gjøre videre, f.eks. om partene ønsker å ta saken videre til en voldgiftsdomstol eller til ordinære domstoler.

Digital tvisteløsning – hvordan bruke mekling i praksis

Av faglig leder og sertifisert mekler Angela Askjer
angela.askjer@mekle.no

Da tvisteloven (tvL) ble vedtatt i 2005 var det med en tydelig ambisjon om at færre saker skulle havne i domstolene.

I. INNLEDNING

Da tvisteloven (tvL) ble vedtatt i 2005 var det med en tydelig ambisjon om at færre saker skulle havne i domstolene. Lovutvalget viste til at mekling som metode har en dokumentert effekt, og ga den nye loven navnet: «Lov om mekling og rettergang i sivile saker». Det ble innført to egne kapitler om mekling; kapittel 7 om utenrettslig mekling og kapittel 8 om mekling ved domstolene. Lovens andre del handler om «mekling og avklaring», og pålegger partene å forsøke å løse tvisten på en minnelig måte, gjennom mekling i forlikrådet, utenrettslig mekling eller ved en utenrettslig tvisteløsningsnemnd, jf. tvL § 5-4.

Ambisjonene til tross – særlig tvistelovens kapittel 7 om utenrettslig mekling har vært lite brukt. En del av forklaringen er nok at det har manglet rene og helhetlige tilbud om slik mekling. Det har derfor også vært vanskeligere for advokater å foreslå mekling for klienter

Angela Askjer er sertifisert mekler og faglig leder i MEKLE. Hun er tidligere advokat og har erfaring fra domstolene, fylkesnemndene og justissektoren. Angela har betydelig erfaring som mekler og holder også foredrag.

Det er større sannsynlighet for at partene, som f.eks. har et forretningsforhold eller er i slekt, kan bevare relasjonen for fremtiden enn når det utpekes en vinnende og en tapende part i en rettssak.

i konkrete saker. Dette er nå i rask endring. Mekle har lansert et landsdekkende tilbud om digital mekling som erstatter obligatorisk forliksrådsbehandling. I denne artikkelen forklarer vi mer om hvordan tilbudet fungerer i praksis.

2. OM MEKLE

Mekle ble startet i februar 2021, og har som visjon å gjøre konflikthåndtering tilgjengelig for alle. Tilbudet om utenrettslig mekling gjelder alle typer saker som privatpersoner og bedrifter kan støte på. Meklingene utføres i tråd med reglene i tvl. kapittel 7, og vi stiller strenge krav til meklernes kompetanse, nøytralitet, frivillighet og konfidensialitet i meklingsprosessene.

Mekle er bygget opp på samme måte som en domstol. Sakene administreres av et kundesenter som sørger for veiledning og informasjon om prosessen, og mekler vil først settes på saken når begge parter har fått anledning til å gi sitt syn på saken. Selve meklingsmøtet skjer ved et nettmøte som er tilrettelagt med hensyn til brukeropplevelse og mulighet for interaksjon, samtidig som strenge krav til personsikkerhet og konfidensialitet er ivaretatt.

Mekle har inngått avtaler med flere ledende forsikringselskaper som tilbyr rettskjøp. Disse selskapene tilbyr sine kunder gratis mekling hos Mekle som et ledd i sitt tilbud, såfremt dette brukes tidlig i prosessen. Det

betyr at advokater fremover vil møte spørsmål om deres klient ønsker å forsøke kostnadsfri mekling før eventuelt andre rettslige skritt tas. Her må advokater gjøre seg kjent med tilbudet, og gi råd til klientens beste. Hvis det er mulig å løse saken raskt og uten kostnader gjennom en meklingsprosess, bør det være spesielle grunner til at advokater fraråder et slikt tilbud.

3. ERFARINGER FRA MEKLING I 2021

Første år meklet Mekle rundt 350 saker, fordelt på saksfeltene familie og barn, arbeidsrett, kjøp, kommersielle tvister, eiendom og byggekontrakter. Mekle har en løsningsgrad på 86 % noe som innebærer at for året 2021 slapp over 600 bedrifter og privatpersoner å stå i en rettslig konflikt. Gjennom mekling deltar begge parter med å jobbe frem en omforent løsning som begge parter kan leve med. Dette fører til fleksible løsninger og som regel en vinn-vinn-situasjon der begge parter får mer enn de ville fått i en rettsprosess. Det er større sannsynlighet for at partene, som f.eks. har et forretningsforhold eller er i slekt, kan bevare relasjonen for fremtiden enn når det utpekes en vinnende og en tapende part i en rettssak. Vi ser at partene har stort eierskap til den fremforhandlede løsningen. I tilfeller der avtalen omhandler et pengekrav, vil vi anbefale at det utstedes gjeldsbrev.

4. HVEM ER MEKLERNE?

Meklerne hos Mekle er sertifiserte gjennom Meklingsakademiet i regi av Advokatforeningen, eller gjennom internasjonale sertifiseringsordninger. Felles for disse ordningene er teoretisk og praktisk opplæring i meklerfaget med fokus på bl.a. konflikthåndtering, etikk og gjennomføring av meklingsprosesser. Meklerne hos Mekle har en variert bakgrunn med erfaring fra domstolene, advokat- og forsikringsbransjen, fylkesnemnda, påtalemyndigheten og departementene. De fleste meklerne er jurister, men noen har også en psykologi- eller byggingeniørbakgrunn. Mekle har høyt fokus på kompetanse, og driver jevnlig internopplæring.

5. FORLIKSRÅDET OG SMÅKRAVSPROSESS

Mekling er et raskere, rimeligere og mer skånende alternativ enn annen tvisteløsning. Dette er i seg selv en viktig grunn for å velge mekling for sin klient. I tillegg er mekling som nevnt et alternativ til forliksrådsbehandling.

Som kjent må tvister om formuesgoder med tvistesum under kr 200 000 behandles hos forliksrådet før det kan tas ut stevning for tingretten, jf. tvl. § 6-2. For saker som følger løpet til småkravsprosess, er tvistesummen nå økt til kr 250 000, jf. tvl. § 10-1, annet ledd. Sistnevnte innebærer at tilkjenning av sakskostnader knyttet til rettskjøp ved småkravsprosess aldri kan over-

I snitt ligger behandlingstiden hos forlikrådene på ca. tre måneder, og i sentrale strøk kan behandlingstiden være enda lengre.

stige kr 50 000. For alle disse mindre kravene gjelder det derfor å holde sakskostnadene nede og tidsbruken kort.

I medhold av tvl. § 6-2, annet ledd bokstav b, er utenrettslig mekling et alternativ til forlikrådet. Det betyr at dersom mekling ikke skulle føre frem, vil man slippe veien via obligatorisk forlikrådsbehandling. I snitt ligger behandlingstiden hos forlikrådene på ca. tre måneder, og i sentrale strøk kan behandlingstiden være enda lengre. Der saken ikke er avsluttet innen tre måneder etter at forlikklagen ble forkynt, kan behandlingen innstilles ved krav fra en av partene, jf. tvl. § 6-11, fjerde ledd. En sak som

er innstilt kan ikke bringes inn for forlikrådet på ny før det er gått ett år; jf. tvl. § 6-11, femte ledd bokstav a. Disse reglene kan innebære at man i realiteten ikke får behandlet saken sin ved forlikrådet.

6. EFFEKTIV BEHANDLING HOS MEKLE

Parter som takker ja til mekling hos Mekle vil få berammet et meklingsmøte i løpet av 14 dager. Møtene holdes digitalt, og partene og deres prosessfullmektiger slipper derfor reisevei og ventetid ved sitt forlikråd. Selve meklingen gjennomføres i stor grad slik som rettsmeklinger gjennomføres, ved oppstart i fellesmøte, og

bruk av særmøter og eventuelt flere fellesmøter underveis - alt etter sakens karakter og partenes behov. De aller fleste løser saken sin etter endt meklingsmøte, og avtale signeres elektronisk med Bank-ID. Saken er med andre ord som regel ferdig løst innen meklingsdagen er omme.

Mekles tilbud er i all hovedsak mekling digitalt. Forskning og empiri viser at digital mekling fører til høyere løsningsgrad og raskere enighet enn fysisk mekling. Digital mekling innebærer at partene ikke trenger å møte motparten fysisk, kun gjennom skjerm. Et digitalt møte betyr også at partene vil kunne oppholde seg i kjente

omgivelser, som også fører til at partene vil være mer avslappet under meklingen. Disse forholdene gjør at partenes opplevelse av å stå i konflikt minskes, og gjør det lettere å jobbe konstruktivt sammen med mekleren for å komme frem til gode løsninger i saken. For bedrifter og profesjonelle parter innebærer digital mekling dessuten at pauser i meklingen, f.eks. under særmøter med den andre parten, kan benyttes til å få annet arbeid gjort. Digital mekling er derfor svært effektiv bruk av tid.

7. HVORDAN VELGE MEKLING HOS MEKLE?

Mekle er en nøytral og uavhengig tilbyder av meklings tjenester for alle. Alle personer og bedrifter som står i en tvist, kan henvende seg til Mekle gjennom vår nettside eller på telefon. Advokater kan ta kontakt med Mekle på vegne av sin klient for å undersøke om digital mekling er noe som kan passe i den aktuelle saken. Mekling vil normalt ikke kreve ytterligere arbeid fra advokaten, siden vi ikke krever eget prosesskriv eller lignende før meklingen kan starte opp. Vi veileder begge parter og deres advokater underveis for å legge opp til en så brukervennlig og sømløs prosess som mulig.

I tillegg er det kjekt å kjenne til at Mekle har avtaler med flere ledende forsikringsselskap som tilbyr rettshjelp, herunder Help, Gjensidige, Storebrand og Frende. Tilbud om rettshjelp gis av disse selskapene enten gjennom rene rettshjelpsforsikringer, eller gjennom f.eks. innbo- eller bilforsikring. Forsikringsselskapene vil dekke kostnadene til mekling for både sine kunder og motpartene. Det er derfor mange i Norge som har en forsikring som dekker mekling kostnadsfritt. Dersom mekling ikke fører frem, vil alle øvrige rettsmidler være i behold. Det er derfor ikke noe å tape på å forsøke mekling hos Mekle først.

Advokatfirmaet NOVA DA

Advokatfirmaet NOVA DA er et forretningsjuridisk advokatkontor bestående av 21 dyktige personer, hvorav 18 er advokater og fullmektiger. Vi bistår norske og internasjonale klienter og jobber kun med noen få kompetansepillarer, for å sikre at vi har spisskompetanse innenfor de juridiske tjenestene vil tilbyr. Våre kompetansepillarer er:

- Fast eiendom og entrepriser
- Corporate
- Restrukturering og insolvens
- Idrettsjuss

Les mer om idrettsjuss i artikkelen på side 34 til 39 av advokat og partner Espen Auberg. Han er voldgiftsdommer i Court of Arbitration for Sport (CAS) medlem av UEFAs lovkomité, og styreleder i Norsk Idrettsjuridisk Forening.

Finn ditt lokale Eurojuris-kontor

Advokatfirma Eurojuris Nord Narvik/Harstad

Telefon: 77 00 21 00
E-post: nord@eurojuris.no

Angell Advokatfirma Bodø

Telefon: 75 54 45 00
E-post: post@angelladvokatfirma.no

ADNOR Advokat Trondheim

Telefon: 73 99 09 00
E-post: advokat@adnor.no

Larhammer Aarseth Advokatfirma Molde

Telefon: 71 19 16 00
E-post: molde@eurojuris.no

Advokatfirma Judicia Ålesund

Telefon: 70 30 44 00
E-post: post@judicia.no

Advokatfirmaet Tollesfen Sogndal/Førde

Telefon: 57 62 88 50
E-post: post@advokat-tollesfen.no

Stiegler Advokatfirma Bergen

Telefon: 55 21 54 00
E-post: post@stiegler.no

Advokatfirmaet Eurojuris Haugesund

Telefon: 52 70 10 30
E-post: haugesund@eurojuris.no

Projure Advokatfirma Stavanger

Telefon: 51 85 84 00
E-post: stavanger@projure.no

Advokatfirma Tofte Kristiansand

Telefon: 38 17 70 00
E-post: post@advtofte.no

Advokatfirma Hald & Co Arendal/Grimstad

Telefon: 37 00 49 70
E-post: post@haldco.no

Advokatfirmaet Alver Lillehammer/Gjøvik

Telefon: 61 26 87 00
E-post: firmapost@alver.as

Advokatfirmaet Halvorsen & Co Lillestrøm

Telefon: 64 84 00 20
E-post: post@halvorsenco.no

Advokatfirmaet NOVA Oslo

Telefon: 23 10 30 00
E-post: post@novalaw.no

Svensson Nøkleby Advokatfirma Drammen

Telefon: 32 25 55 00
E-post: drammen@eurojuris.no

Advokatfirmaet Eurojuris Telemark

Telefon: 35 58 77 77
E-post: post@eurojuristelemark.no

Advokatfirmaet Ytterbøl & Co Sarpsborg

Telefon: 69 16 18 00
E-post: sarpsborg@ytterbol.com

Fredrikstad

Telefon: 69 36 60 00
E-post: fredrikstad@ytterbol.com